Pavasarī **ZANE LAZDIŅA** savā feisbuka lapā ievietoja īsu video, kas sākās ar vārdiem: „Tikko noskrēju no šī kalna. Pirms tam tajā uzkāpu un itin nemaz nepiekusu... Un ziniet, kāpēc? Jo man ir jaunas plaušas. Tieši pirms pieciem gadiem es saņēmu lielāko dāvanu — iespēju dzīvot!" Šodien viņa atzīst — laiks kopš plaušu transplantācijas operācijas aizskrējis vēja spārniem — priekā un pateicībā! Brīdī, kad lasīsi šīs rindas, Zane atkal būs Vīnē uz pārbaudēm, bet pēc tām uzreiz dosies ceļojumā uz Itāliju.

TEKSTS: Lauma Lūse-Kreicberga
FOTO: Dagmāra Legante-Celmiņa
STILS, GRIMS: Rita Erdmane

Reiz bija tā!

28 gadu vecumā Zanei atklāja retu un dzīvībai bīstamu slimību — pulmonālo arteriālo hipertensiju. Viņas vienīgā cerība izveseļoties bija plaušu pārstādīšana, kas Latvijā netika veikta un nebija arī apmaksājamo veselības aprūpes pakalpojumu grozā. Ar labdarības organizācijas „Ziedot.lv" palīdzību 27 dienu laikā tika savākti 120 tūkstoši eiro, lai Zanes dzīvībai nepieciešamo operāciju varētu veikt klīnikā Vīnē. Jūlijā, pirms pieciem gadiem, viņa atgriezās Latvijā starojoša, stāvot pati uz savām kājām. Bija grūti iztēloties, ka šī jaunā sieviete vēl pirms trim mēnešiem sēdēja ratiņkrēslā un viņas dzīvība karājās mata galā... Viņa ir pirmā un joprojām vienīgā Latvijā, kas piedzīvojusi plaušu transplantāciju.

Pagaidiet mani!

Bija 2010. gada beigas... Man tobrīd bija 28 gadi, dzīvoju Ērgļos, strādāju viesnīcā „Ērgļi" par pavāri un jutos lieliski. Atceros, kā 18. novembrī pēc salūta ar draudzeni gājām ar kājām cauri visai Rīgai no krastmalas līdz viņas mājai, bet jau decembrī jutu, ka netieku citiem līdzi, teicu — pagaidiet! Trūka elpas... Ejot bija jāapstājas un jāievelk elpa. Tā kā visur braucu ar mašīnu, apkārtējie norādīja, ka man ir neveselīgs dzīvesveids, un ieteica vairāk doties pastaigās un trenēties. Taču arī darbā, paceļot smagākus katlus vai burkas, jutu, ka to izdarīt kļūst arvien grūtāk. Nesapratu, kas notiek... Madonas slimnīcā man veica izmeklējumus, taču iemeslu sliktajai pašsajūtai neatrada. Kad vairākas reizes biju piedzīvojusi bezsamaņas lēkmes, devos uz Rīgu pie kardioloģes, kura pēc veiktajām pārbaudēm ieteica vērsties Gaiļezera slimnīcā, kur man atkal tika veikti dažādi izmeklējumi. Pēc tam tiku pārvesta uz Stradiņa slimnīcu, un jau 2011. gada janvāra beigās man tika apstiprināta diagnoze — pulmonālā arteriālā hipertensija. Tikai vēlāk uzzināju, ka tā ir reta, smaga slimība un ārstēšanai nepieciešama speciāla terapija. **Nekad neesmu domājusi, par ko man tas viss. Man nebija šī kliedzošā „kāpēc". Klusībā pieņēmu un izdzīvoju šo posmu. Varbūt reizēm mammai piekļāvos, bet nekad neesmu domājusi, ka notikušais būtu sods par kaut ko.**

Vienīgā iespēja dzīvot

Aprīlī sāku lietot medikamentus, un kādu brīdi likās, ka veselība sāk uzlaboties, taču īstenībā kļuva aizvien sliktāk. Veselības problēmu dēļ tiku pārcelta no darba virtuvē uz konditoreju, kur nostrādāju nepilnu gadu. Ejot uz darbu, jau izmantoju portatīvo skābekļa aparātu. Izmeklējumi turpinājās — tika meklēts iemesls saslimšanai, bija nepieciešama biopsija, taču Tuberkulozes un plaušu slimību centrā Sauriešos ārstu konsīlijs pieņēma lēmumu atteikt to, lai izvairītos no iejaukšanās plaušās. Kļuva aizvien grūtāk — vairs nespēju vadīt automašīnu, nevarēju pat pagriezt galvu, lai neizraisītu elpas trūkumu. Novārgu, ķermenī krājās ūdens. Staigāt vairs nebija spēka. 2011. gadā iesēdos ratiņkrēslā. Beigās uz pārbaudēm „Stradiņos" braucu ik pēc divām nedēļām... Tā kā slimība novājina plaušas un sirdi, man bija sirds mazspēja pēdējā stadijā. Atceros, kā reiz dakterim Andrim Skridem jautāju, kāds ir mans stāvoklis, salīdzinot ar citiem pacientiem. **Tobrīd vēl nezināju, ka man būs nepieciešama plaušu transplantācija. Kad to uzzināju, likās, ka noģībšu. Taču ar laiku to pieņēmu, jo sapratu, ka tā ir vienīgā iespēja, kā varu izdzīvot.**

Dzīvības cena

Pateicoties daktera Skrides iniciatīvai, nonācu Vīnē, kur 2013. gada decembrī man veica pārbaudes, taču plaušu transplantācijai bija nepieciešami 120 tūkstoši eiro, lai varētu pieteikties rindā. Valsts atteica atbalstu, jo šādas operācijas neapmaksāja ne Latvijā, ne arī ārpus tās robežām. **Šodien varu teikti, ka man vairs nav rūgtuma pret valsti, bet atzīšos — sākumā bija, jo es taču strādāju, maksāju nodokļus... Saprotu, ka likumīgā kārtā to nebija iespējams izdarīt, jo nebija tāda likuma, bet man tobrīd likās, ka neesmu svarīga savai**